

עפ"ת 47635/08/17 - יוסף אגבריה נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 47635-08-17 אגבריה נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט ערן קוטון
מערער	יוסף אגבריה
נגד	
משיבה	מדינת ישראל

פסק דין

1. לפני ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בחדרה (להלן: "בית משפט קמא") שניתן בגדרי פל"א 10528-12-16.

כתב האישום

2. לפני בית משפט קמא הונח כתב אישום בו יוחסו למערער עבירות של נהיגה בזמן פסילה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: "פקודת התעבורה"), נהיגה ללא רישיון נהיגה לפי סעיף 10(א) ביחד עם 38(1) לפקודת התעבורה, נהיגה בקלות ראש לפי סעיף 62(2) לפקודת התעבורה, ונהיגה ללא ביטוח (חובת פוליסה), לפי סעיף 2(א) ביחד עם 2(ב) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970.

3. לפי עובדות כתב האישום, בתאריך 21/12/2016 בשעת בוקר, נהג המערער בקטנוע ביישוב מגוריו. בנסיבות אלה, נהג המערער בקטנוע בהיותו פסול מלנהוג נוכח פסילה שהוטלה עליו בנוכחותו בת"פ 39819-02-16 בבית משפט השלום בחדרה בתאריך 14/12/2016 למשך 4 חודשים. בעת נהיגתו נהג המערער בקלות ראש, כשהוא ללא רישיון נהיגה תקף וללא פוליסת ביטוח המכסה את נהיגתו.

4. המערער הודה במיוחס לו, הורשע על פי הודאתו והופנה לשירות המבחן לצורך קבלת תסקיר.

תסקיר המבחן

5. שירות המבחן עשה עבודתו נאמנה והגיש תסקיר מפורט וממצה ביחס למערער.

שירות המבחן סקר את נסיבותיו האישיות של המערער, אשר אין מקום לפרטן יתר על המידה נוכח חשיבות השמירה על צנעת הפרט, אך ראוי לציין כי המערער צעיר לימים, יליד 1994, מאורס, ועובד למחייתו. המערער עמל על ביסוס מצבו הכלכלי ועל בניית ביתו. לחובתו רשומות הרשעות קודמות בתחום הפלילי והתעבורתי. בין היתר נדון ימים ספורים בטרם ביצע העבירות למאסר מותנה ופסילת רישיון הנהיגה.

אשר לעבירות, קיבל המערער אחריות לביצוען וניכר כי הוא מחובר למחירים האישיים שנדרש לשלם. ההליך המשפטי והחשש מתוצאותיו מהווים עבורו גורם זעזוע. הוא תיאר את ביצוע העבירות על רקע עבודתו אותה עת במשלוחים באמצעות אופנוע, אף שמעולם לא הוציא רישיון לכלי רכב זה. מדבריו עלה כי עסק בתחום על מנת לגייס כסף ולסיים את בניית ביתו. זאת בשל לחץ שהופעל עליו, בחווייתו, לעמוד במשימות בניית הבית בהקדם, על רקע תפיסות המאפיינות את התרבות והסביבה החברתית.

6. שירות המבחן התייחס לסיכויי השיקום אל מול הסיכון הקיים במערער. למערער הרגלי עבודה חיוביים והוא מנהל ככלל אורח חיים תקין. ניכר כי המערער בעל שאיפות נורמטיביות התואמות את כישוריו ומצבו. כגורמים המעלים את הסיכון להישנות התנהגות בעייתית, צוינו מאפייני אישיות בלתי בשלים לצד קשיים ומצוקות והתנהלות קונפליקטואלית מול גורמי סמכות, בין היתר נוכח תפיסות תרבותיות וחברתיות. כן ניכרה נטייתו של המערער לריצוי סביבתו החברתית וקושי להפעיל שיקול דעת עצמאי בהיותו תחת השפעה חברתית. להערכת שירות המבחן המערער חש צורך עז לרצות ולהרשים את סביבתו, בין היתר את משפחת מוצאו ומשפחת ארוסתו, והוא מתקשה להתמודד עם תחושות של כישלון ואי עמידה בציפיות. מעורבותו בעבירות הוסברה על רקע ריכוז גבוה בצרכיו האישיים ומתוך רצון לעמוד בציפיות התפקודיות המוטלות עליו, גם במחיר הגמשת גבולות החוק בתחום התעבורה לצורך השגת מטרתו הכלכלית והאישיות. נראה שגורמים סביבתיים-תרבותיים מקלים אף הם בהגמשת הגבולות בתחום זה, לצד קבלת החלטות שנבעו מחוסר בשלות, באופן התואם את גילו הכרונוולוגי ואת השלב ההתפתחותי בו מצוי המערער.

לאור האמור התרשם שירות המבחן כי בהיעדר התערבות שיקומית להבהרת גבולות החוק ולהבהרת חומרת התנהגותו, לא ניתן לשלול סיכון להישנות התנהגות עוברת חוק בתחום התעבורה מצד המערער בעתיד. בשל כך הומלץ להעמיד את המערער במבחן למשך שמונה-עשר חודשים על מנת שישתלב בסדנא בתחום התעבורה, ייחשף לחוקי התעבורה ולסכנות בדפוסי נהיגה שוליים וירכוש כלים תקינים להתמודדות עם מצבי דחק בתחום התעבורתי. המערער ביטא מוכנות ונכונות להשתלבות בסדנא זו שלהערכת שירות המבחן תסייע להפחתת סיכון להישנות התנהגות עוברת חוק מצדו בתחום התעבורה. כן הומלץ להאריך את המאסר המותנה התלוי ועומד כנגד המערער על מנת לשלב רכיבים הרתעתיים, חינוכיים וטיפוליים, ולהפחית את הסיכון להישנות עבירות דומות בעתיד.

7. להשלמת התמונה יצוין כי המערער הופנה לממונה על עבודות השירות אשר מצא אותו מתאים לריצוי מאסר על דרך של עבודות שירות.

טיעוני הצדדים בבית משפט קמא

עמוד 2

8. בטיעוניה לעונש בבית משפט קמא בקשה המשיבה להטיל על המערער מאסר בפועל לתקופה שלא תפחת משלושה חודשים במצטבר לכל מאסר אחר. כן בקשה להטיל על המערער פסילה בפועל שלא תפחת מששה חודשים במצטבר לכל פסילה אחרת, מאסר על תנאי, פסילה על תנאי וקנס.

ב"כ המערער טענה כי יש לחרוג ממתחם העונש ההולם משיקולי שיקום, לקבל את המלצות שירות המבחן, להאריך את המאסר המותנה התלוי ועומד כנגד מרשה ולהקל בדינו ככל האפשר. ב"כ המערער התייחסה בטיעוניה להודאת המערער, לנסיבותיו האישיות, לגילו, ולעובדה כי עקב האירוע אף שהה בתנאים מגבילים.

המערער עצמו אמר בדברו האחרון: "אני מצטער על מה שקרה ואני מתנצל ובמצב שלי קשה יהיה לי לקבל החלטה קשה ואני מבטיח לבית המשפט שלא אחזור על העבירה הזו שנית. עכשיו אפשר כן לסמוך עלי".

גזר דינו של בית משפט קמא

9. בגזר הדין עמד בית משפט קמא על חומרת העבירות בהן הורשע המערער, על הערכים החברתיים הנפגעים מביצועו, על מדיניות הענישה הנהוגה ועל יתר הנסיבות. בית משפט קמא קבע כי מתחם העונש ההולם לעבירה של נהיגה בזמן פסילה, בנסיבות תואמות, נע בין מאסר בפועל החל מששה חודשים ועד עשרים חודשים, כשתקופת המאסר תיקבע בהתאם לנסיבות האירוע, חומרתו ועברו התעבורתי של הנאשם. אשר לתקופת הפסילה נקבע שמתחם העונש ההולם נע בין שנים-עשר לששים חודשי פסילה, בצירוף לעונשי פסילה מותנים וקנס.

בית משפט קמא בחן את בקשת ב"כ המערער להאריך את המאסר המותנה ותוך התייחסות לכלל הנתונים, לרבות המלצת שירות המבחן, קבע כי אין זה המקרה בו יש להורות על הארכת עונש המאסר המותנה ולהעדיף את האינטרס האישי על פני האינטרס הציבורי. עם זאת, סבר בית משפט קמא כי יש לנקוט כנגד המערער בענישה מדורגת אשר תהלום את נסיבות האירוע מחד ואת נסיבותיו האישיות מנגד, כך שבסופו של יום, לצד דחיית המלצת שירות המבחן, תינקט ענישה שאין בצידה עונש של מאסר מאחורי סורג ובריאח אלא בעבודות שירות.

תוך התחשבות בחומרת המעשים, בנסיבותיהם, במידת אשמו של המערער, בערכים החברתיים שנפגעו, במידת הפגיעה בהם ובמדיניות הענישה הנוהגת, הטיל בית משפט קמא על המערער את העונש כדלקמן -

מאסר בפועל למשך 6 חודשים אשר ירוצה בעבודות שירות החל מיום 23/8/17; הפעלת עונש מאסר מותנה של 3 חודשים כפי שהוטל על המערער בת"פ 39819-02-16 של בית משפט השלום בחדרה. נקבע שעונש המאסר המותנה ירוצה בחופף לתקופת המאסר האמורה לעיל; מאסר על תנאי לתקופה של 6 חודשים והתנאי הוא שלא יעבור בתוך 3 שנים עבירות של נהיגה בזמן פסילה ונהיגה ללא רישיון נהיגה תקף ביחס לסוג הרכב; פסילה מלנהוג ו/או מלקבל ו/או מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 12 חודשים שתחושב מיום 22/12/16 ותרוצה במצטבר לכל פסילה אחרת; הפעלת עונש פסילה מותנה למשך 5 חודשים אשר הוטל על המערער בת"פ 39819-02-16 של בית משפט השלום בחדרה בחופף לתקופת הפסילה האמורה לעיל; פסילה מקבל או מהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 6 חודשים על תנאי למשך 3 שנים והתנאי הוא שהמערער לא יעבור אותן עבירות בגין הורשע או אחת העבירות המפורטות בתוספת הראשונה או בתוספת השנייה לפקודת התעבורה;

עמוד 3

תשלום קנס בסך 1,500 ₪ אשר יקוזז מסכום הפיקדון שהופקד בתיק המעצר.

הערעור

10. המערער ממאן להשלים עם גזר דינו של בית משפט קמא.

11. בהודעת ערעור ארוכה ומפורטת טענה ב"כ המערער מדוע לגישתה שגה בית משפט קמא ומדוע היה עליו לבכר את שיקולי השיקום. ב"כ המערער התייחסה לגילו הצעיר של מרשה, למצבו הקיומי, לנסיבות חייו, להודאתו, לנטילת האחריות, להבעת החרטה, להמלצות שירות המבחן ולפסיקת בתי המשפט. נוכח כלל הנימוקים התבקש בית המשפט להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא, להאריך את המאסר המותנה ולהעמיד את המערער בפיקוח שירות המבחן למשך שמונה-עשר חודשים.

עם הגשת הערעור ביקש המערער אף לעכב את ריצוי המאסר בעבודות שירות, אלא שלא ניתן היה לקבוע דיון בבקשתו נוכח העובדה שהוגשה ביום בו אמור היה להתחיל בריצוי עבודות השירות.

12. המערער לא התייצב לדיון שהתקיים בערעורו. באת כוחו הבהירה שהוא בדרכו לבית המשפט ממרכז הארץ, מקום בו הוא עובד ומתפרנס ואף מרצה את עונש המאסר בעבודות השירות. למרות היעדרות המערער שמע בית המשפט את טיעוני ב"כ הצדדים ולא הורה על מחיקת הערעור על הסף.

13. ב"כ מערער חזרה על האמור בהודעת הערעור, הגישה פסיקה רבה על מנת לתמוך בטיעוניה, והדגישה את גילו הצעיר של המערער, את הודאתו, את אורח חייו, ואת העובדה שבדרך כלל בתי המשפט לא נוטים לגזור עונשי מאסר בפועל אף לא בעבודות שירות בגין עבירה ראשונה של נהיגה בזמן פסילה. לגישתה ראוי לתת את מרב המשקל לשיקולי השיקום ולהיעתר לערעור.

מן העבר השני טענה המשיבה כי אין הצדקה לקבלת הערעור ואין עילה להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא. המשיבה הזכירה כי העבירות חמורות, כי נעברו שבוע בלבד לאחר הטלת מאסר מותנה ופסילה, וכי תסקיר המבחן אמנם בא בהמלצה אך בה בעת הצביע על נתונים בעייתיים בהתנהלות המערער. עוד צוין כי בית משפט קמא לא החמיר עם המערער יתר על המידה והתחשב בכל טיעוני באת כוחו. כן הודגש כי שיקולי השיקום אינם עומדים לבדם והעיקרון המנחה בעת גזירת הדין הוא עיקרון ההלימה.

דיון והכרעה

14. בחנתי את הנתונים שלפני ושקלתי ענייניו של המערער.

15. הלכה עמנו לפיה ערכאת הערעור לא תתערב בענישה שנגזרה בידי הערכאה הדיונית אלא במקרים בהם ניתן להצביע על טעות מהותית או במקרים בהם בית המשפט הדיוני חרג בצורה קיצונית ממדיניות

הענישה הנהוגה והמקובלת.

נפסק לדוגמא בע"פ 7190/15 מדינת ישראל נ' סלוצקי (5/7/16) -

"ככלל, תימנע ערכאת הערעור מלהתערב בעונש שהשיתה הערכאה הדיונית על נאשם, כל עוד לא נפלה טעות בולטת בגזר הדין או חריגה באופן מובהק מרף הענישה הנהוג בניסיונות דומות [...]".

לא זה המצב בענייננו וניתן אף לסבור שההיפך הוא הנכון.

בית משפט קמא לא חרג ממדיניות הענישה הנהוגה והמקובלת, לא טעה טעות מהותית, ואף מצא לנכון להקל עם המערער.

נפסק ברע"פ 1580/16 אגבאריה נ' מדינת ישראל (28/2/16) -

"סבורני, כי עונשו של המבקש מאזן כהלכה בין כלל השיקולים הרלוונטיים לענייניו. זאת שכן, חומרת מעשיו של המבקש מצדיקה, כשלעצמה, כי יוטל עליו עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג וברית. המבקש "עלה על הכביש" שעה שרישיונו נפסל לנהיגה, וממילא אין ברשותו רישיון נהיגה ותעודת ביטוח חובה תקפים".

כן נפסק ברע"פ 7810/16 לוי נ' מדינת ישראל (30/10/16) -

"בבחינת למעלה מן הצורך, יפים בעניין זה דברי השופט נ' סולברג ברע"פ 8013/13 מסעוד נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (18.12.2013), אשר עסק גם הוא בהטלת עונש מאסר במקרים של עבירות חוזרות של נהיגה בלי רישיון נהיגה וללא ביטוח. וכך כתב: "במחדליו העיד המבקש על עצמו כי מורא החוק אינו חל עליו. רחמנות יתרה כלפיו, כמוה כהתאכזרות אל הולכי רגל תמימי-דרך ואל שאר המשתמשים בכביש. אין הצדקה לחשפם לסכנת נפשות, וגם לא לנזקים כספיים הנובעים מן הקושי להיפרע ממי שגרם לפגיעה בתאונת דרכים כשאינו מחזיק ברשיון ואיננו מבוטח." אמת הדבר, לא נגרמו פגיעות פיזיות בעקבות עבירות המבקש, אך המעשים כשלעצמם מצדיקים ענישה מחמירה. נוכח ריבוי העבירות של המבקש, והיות שענישה קלה יותר לא הביאה אותו לחדול מביצוע עבירות התנועה, יש מקום למצות את הדין עם המבקש".

16. העבירות בהן כשל המערער הן עבירות חמורות אשר היה בהן להעמיד את המשתמשים בדרך ואף את המערער עצמו בסכנה ממשית. המערער נהג בקטנוע מבלי שיהיה מורשה ומוכשר לכך, בקלות ראש, ללא ביטוח, ולאחר שנפסל מלנהוג על רכב דו גלגלי למשך ארבעה חודשים (להלן: "עונש הפסילה").

עונש הפסילה הוטל על המערער ביום 14/12/16 בגדרי ת"פ 39819-02-16 של בית משפט השלום בחדרה. באותו הליך הורשע המערער בביצוע עבירות של החזקת סכין שלא כדין, נהיגה עם רישיון שאינו תקף לאותו סוג רכב, ללא ביטוח וללא קסדת מגן באופנוע. על פי עובדות כתב האישום המתוקן שהוגש בהליך זה, בתאריך 24/7/15 רכב המערער על קטנוע כשרישיון הנהיגה שברשותו אינו תקף לאופנוע, ללא פוליסת ביטוח בת תוקף

לשימוש ברכב זה, וכשהוא אינו חובש קסדת מגן. לאחר שעוכב והקטנוע הובא אל תחנת המשטרה נתפסה בתא המטען סכין בה החזיק המערער שלא כדין. הצדדים הציגו הסדר טיעון ובית משפט השלום בחדרה מצא לכבדו. לפיכך הוטלו על המערער העונשים כדלקמן - מאסר על תנאי בן 3 חודשים למשך 3 שנים שלא יעבור עבירות של החזקת סכין, נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף לסוג הרכב, ו/או ללא ביטוח ו/או ללא קסדת מגן באופנוע; פסילת רישיון בפועל על רכב דו גלגלי בלבד למשך 4 חודשים; פסילה על תנאי בת 5 חודשים על כל עבירות התעבורה בהן הורשע למשך 3 שנים; קנס בסך 1,500 ₪.

17. שבוע ימים בלבד חלף ממועד גזר הדין בו הוטל עונש הפסילה ועד לביצוע העבירות מושא ההליך הנוכחי. במעשיו והתנהלותו הוכיח המערער שהוא חוזר ועובר עבירות דומות, נוהג על קטנוע ללא רישיון, מזלזל בהוראות החוק ובהנחיות בתי המשפט, ומסכן ללא מורא את ביטחון הציבור. הצטברות הנסיבות שהוצגה בפני בית משפט קמא הצדיקה אפוא ענישה מחמירה, תוך הפעלת המאסר המותנה שהוטל על המערער במצטבר למאסר שהוטל, והרחקתו של המערער מן הציבור אותו הוא סיכן ושב לסכן בנהיגה ללא רישיון ולאחר שנפסל מלנהוג.

יוער כי לפי סעיף 56(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 - "בית-המשפט שהרשיע נאשם בשל עבירה נוספת ולא הטיל עליו בשל אותה עבירה עונש מאסר רשאי, על אף האמור בסעיף 55 ובמקום לצוות על הפעלת המאסר על תנאי, לצוות, מטעמים שיירשמו, על הארכת תקופת התנאי, או חידושה לתקופה נוספת שלא תעלה על שנתיים, אם שוכנע בית-המשפט שבנסיבות הענין לא יהיה צודק להפעיל את המאסר על תנאי".

כן יוער כי לפי סעיף 58 לאותו חוק - "מי שהוטל עליו עונש מאסר בשל עבירה נוספת והופעל נגדו עונש המאסר על תנאי, ישא, על אף האמור בסעיף 45, את שתי תקופות המאסר בזו אחר זו, זולת אם בית-המשפט שהרשיעו בשל העבירה הנוספת ציווה, מטעמים שיירשמו, ששתי התקופות כולן או מקצתן יהיו חופפות".

עיננו הרואות, הפעלת מאסר מותנה היא הכלל והארכתו היא בבחינת חריג. בנוסף לכך, הפעלת המאסר המותנה במצטבר לעונש המאסר שנגזר היא הכלל ואילו חפיפתו עם המאסר שהוטל היא בבחינת חריג המחייב "טעמים שיירשמו".

18. בגזר דינו המפורט והמנומק כדבעי, שיקלל בית משפט קמא בין הנתונים שעמדו לחובת המערער לבין הנתונים הרבים שעמדו לזכותו, ואיזן ביניהם כראוי. בית משפט קמא הפעיל את המאסר המותנה אך קבע, בניגוד לכלל, כי המאסר ירוצה בחופף למאסר שהוטל. כך אף נהג בכל הקשור להפעלת הפסילה המותנית. יתירה מזאת, בית משפט קבע כי עונש המאסר בפועל ירוצה על דרך של עבודות שירות ובכך אפשר למערער להוכיח עצמו לעתיד לבוא ככל שבאמת קיים בו פוטנציאל שיקומי.

19. נוכח חומרת הנסיבות בהן עסקינן ברי כי לא היה מקום לבכר כליל את שיקולי השיקום ולהעדיף על פני כל אינטרס אחר, אך בית משפט קמא לא התעלם גם משיקולים אלה. אף ניתן משקל הולם לאמור בתסקיר המבחן תוך ציון כי המלצות התסקיר משקפות היבט אחד בשיקולי הענישה ועל בית המשפט לאזן בין כלל השיקולים הצריכים לעניין. זה המקום להעיר כי תסקיר שירות המבחן בא אמנם בהמלצה טיפולית אך ניכרים בו נתונים אישיותיים המחייבים גם ענישה ממשית ומרתיעה. העדרו של המערער מן הדיון שנקבע בעניינו אף תומך במסקנה זו.

נפסק ברע"פ 2588/16 **שלאביה נ' מדינת ישראל** (19/9/16) -

"זאת ועוד: לא מצאתי פגם בכך שהערכאות דלמטא לא אימצו את המלצת שירות המבחן בעניינו של המבקש, ואסביר: תסקיר שירות המבחן משמש כלי עזר חשוב בידי בית המשפט ומסייע לו לעמוד על נסיבותיו האישיות של הנאשם ועל סיכויי שיקומו. עם זאת, בפסיקה נקבע כי תסקיר שירות המבחן איננו מחייב את בית המשפט, אשר בוחן מגוון שיקולים רחב יותר מאלו אותם בוחן שירות המבחן [...]"

20. בהינתן כל האמור לעיל, איני סבור כי בית משפט קמא החמיר עם המערער ולא שוכנעתי כי קמה עילה להתערבות בגזר דינו. יש אפוא לדחות את הערעור.

הצדדים הסכימו כי פסק הדין יינתן בהיעדרם.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ולממונה על עבודות השירות ותוודא קבלתו.

ניתן היום, ט' אלול תשע"ז, 31 אוגוסט 2017, בהעדר הצדדים.